

- Provinsene er Russlands framtid

107950

Jevgenij Jevtusjenko, som under Khrustsjov var en av de mest tiljublete systemkritiske sovjetiske poeter, har nå skrevet romanen «Dø ikke før døden» om Sovjetunionens oppløsning og kuppforsøket. Både han selv, Gorbatsjov og Jeltsin opptrer – sammen med oppdiktete figurer.

Av PETER NORMANN WAAGE

Blant annet beskriver Jevtusjenko Boris Jeltsin mens han snakket med president Bush på telefonen fra Det hvite hus. Jeltsin slurpet i seg kefir med sitron under den historiske samtalen.

Jeg var i bygningen, forteller Jevtusjenko. Akkurat det så jeg ikke selv, men jeg hørte om det etterpå. En kritiker i Sverige kalte romanen en blanding av Tolstoj og Norman Mailer, og ser vi bort fra skamrosen i sammenlikningen, tror jeg han har fått tak i noe vesentlig. Jeg var fantastisk heldig, som forfatter fikk jeg være med på en av de viktigste begivenhetene i dette århundre. Dette er både en øyenvitneskildring og en historisk roman. Derfor har jeg valgt også å skildre meg selv – og mitt eget liv. Der jeg selv opptrer, refererer jeg hva jeg så og opplevde. Fordi det er en roman, har jeg også tillatt meg å dikte med historiske skikkelser. Jeg kan ikke vite hva Gorbatsjov tenkte mens han var i husarrest, men jeg skildrer det.

- Det er uvant å lese en så sympatisk skildring av Gorbatsjov fra en russer.

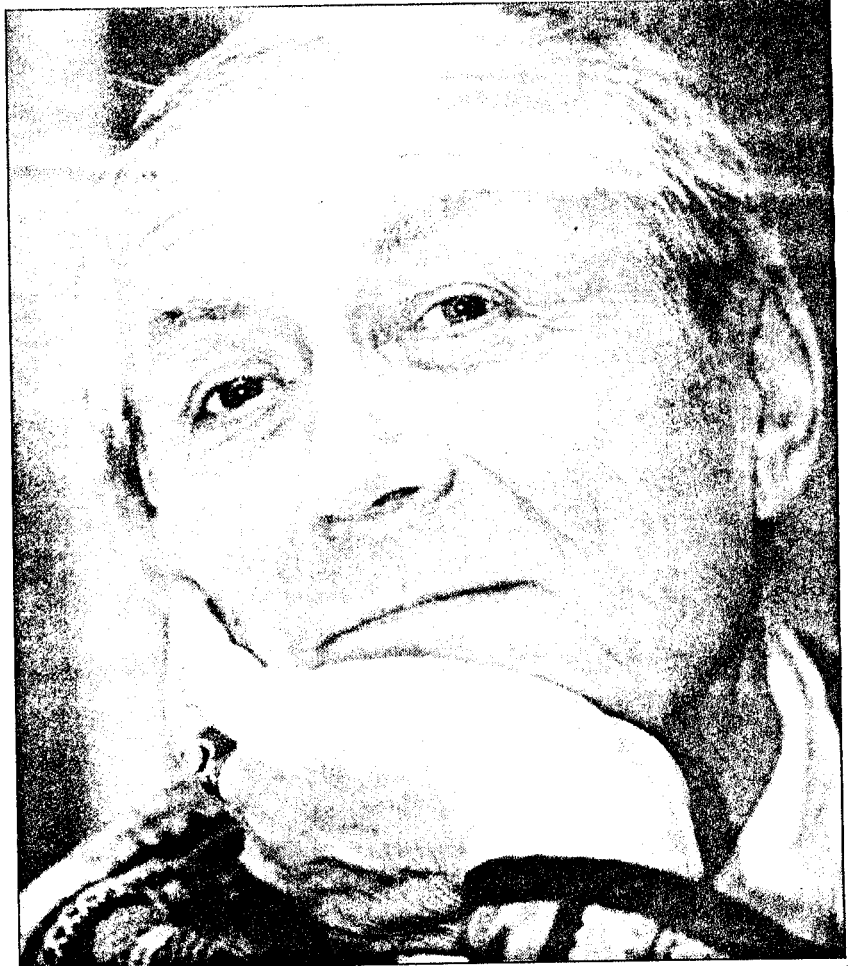
Jeg er overbevist om at Gorbatsjov vil bli stående i historien som en betydelig og positiv skikkelse, selv om han gjorde store og katastrofale feil. Den største var nok at han ikke lot de baltiske republikkene få selvstendighet da de ønsket det. I Baltikum var Sovjetunionen alltid en okkupasjonsmakt. Det var ikke så enkelt i andre republikker.

- Jeg fornemmet et visst vemod i romanen over Sovjetunionens sammenbrudd.

Oppløsningen av Sovjetunionen var noe verre enn en forbrytelse, det var en feiltakelse, for å sitere Talleyrand. Jeg lengter ikke tilbake til tida med kommunistpartiet ved makta, til det russiske imperiet eller til tida for GULag. Men til tross for alle negative sider skapte den svære statsstrukturen en enestående kulturell arena, der forfattere og kunstnere fra alle republikkene deltok. Georgia hadde en blomstrende filmindustri av meget høy kvalitet, forfattere fra selv små språkgrupper ble oversatt til de fleste av republikkenes språk og fikk en stor lesekrets. Denne kulturelle utvekslingen er blitt mye vanskeligere nå, og det er ikke bare jeg som lengter tilbake til den. Jeg har merket den samme nostalgien blant annet i Ukraina, og jeg håper at den etter hvert vil kunne legge grunnlag for et nytt, tettere samarbeid mellom de tidligere republikkene.

- Eller den vil kunne legitimere russiske nasjonalister.

Sjåvinismen er en av de mange truslene Russland står overfor. Det nye samarbeidet jeg snakker om, er midlertidig motsette av hva Sjirinovskij ønsker. Russland er og har alltid vært et lappeteppes- og tråden som holder det sammen er ikke maktpolitikk fra Moskva. Det er intelligentsiaen i de forskjellige republikkene og kulturutvekslingen mellom folkeslagene som skaper det fruktbare «lappeteppet» jeg

JEVGENIJ JEVTUSJENKO har igjen markert seg som en av de ledende russiske forfatterne, med roman om kuppforsøket i 1991.

Foto: GEIR BØLSTAD

tenker på. De største russiske forfatterne har latt seg inspirere av tradisjoner og landskaper

hos andre folkeslag. Nå har vi opplevd en stormvind av hypnotiserende nasjonalisme både

i og rundt Russland, faren for full oppløsning i krig og kaos er fortsatt til stede, noe som vil føre til økologiske, økonomiske og alle tenkelige katastrofer. Å hindre at Bosnia blir vår framtid, er den viktigste oppgaven vi står overfor.

- Som betyr?

- At provinsene, utkanten, må stimuleres. Vi må støtte nettverk og strukturer som tar utgangspunkt i provinsene, slik at ingen tror de må bekjempe hverandre for å få del i godene. Russlands framtid ligger i provinsen, derfra vil også de nye politiske lederne komme.

- Boris Jeltsin er fra provinsen...

- Tittelen på romanen min, «Dø ikke før døden», tilsier at jeg ikke vil påstå at hans tid er forbi. Han er et russisk eventyr, kjempes fra Ural som knuste partiets makt og en del ekstra. Han er som en grovsmed. Men nå trenger vi noen som behersker filigransarbeid.

- Vil De selv gå inn i politikken?

Jeg var folkevalgt i det gamle parlamentet og det nye tilbød meg stillingen som kulturminister, men min plass er ikke i politikken. Jeg har så langt sagt mitt med denne boka. Som forresten kanskje får en fortsettelse.